

Korståg, riddare och Kyrkan

Vad var egentligen korstågen och när var det "inne" med korståg och varför?

Korstågen hör naturligtvis hemma i historisk tid, men är ändå i högsta grad närvarande, både fysiskt och mentalt. Jag kommer till detta senare. Tänk t.ex. på hur filmen och böckerna om Arn, tempelriddaren från Västergötland, som också kallas för Arn de Gothia eller Al-Gouti och Jan Guillous många andra romanfigurer och berättelser har väckt ett helt fantastiskt intresse för medeltiden och dess historia. Vem blir inte fascinerad av mötet och samtalen = kulturmötena mellan Arn och den historiske personen Saladin (Salah ad-Din Yusuf), som levde mellan 1138 och 1193 och var sultan av Egypten och Syrien.

Liten korstågsordlista

Levanten, används som beteckning för Främre Orienten, främst östra medelhavsområdet.. Kommer av italienskans "levante", österland

Saracener var ursprungligen innevånarna i en del av Sinai (200-talet e.Kr.) I det medeltida Västeuropa syftade ordet på muslimer i allmänhet, araber, turkar, berber m.fl.

Franker på arabiska ("ifrandj") kallades kristna västeuropéer av orientaliska folk under medeltiden
Ursprungligen en samlingsbeteckning på de germanska stammar som anföll romarriket i Rhenområdet

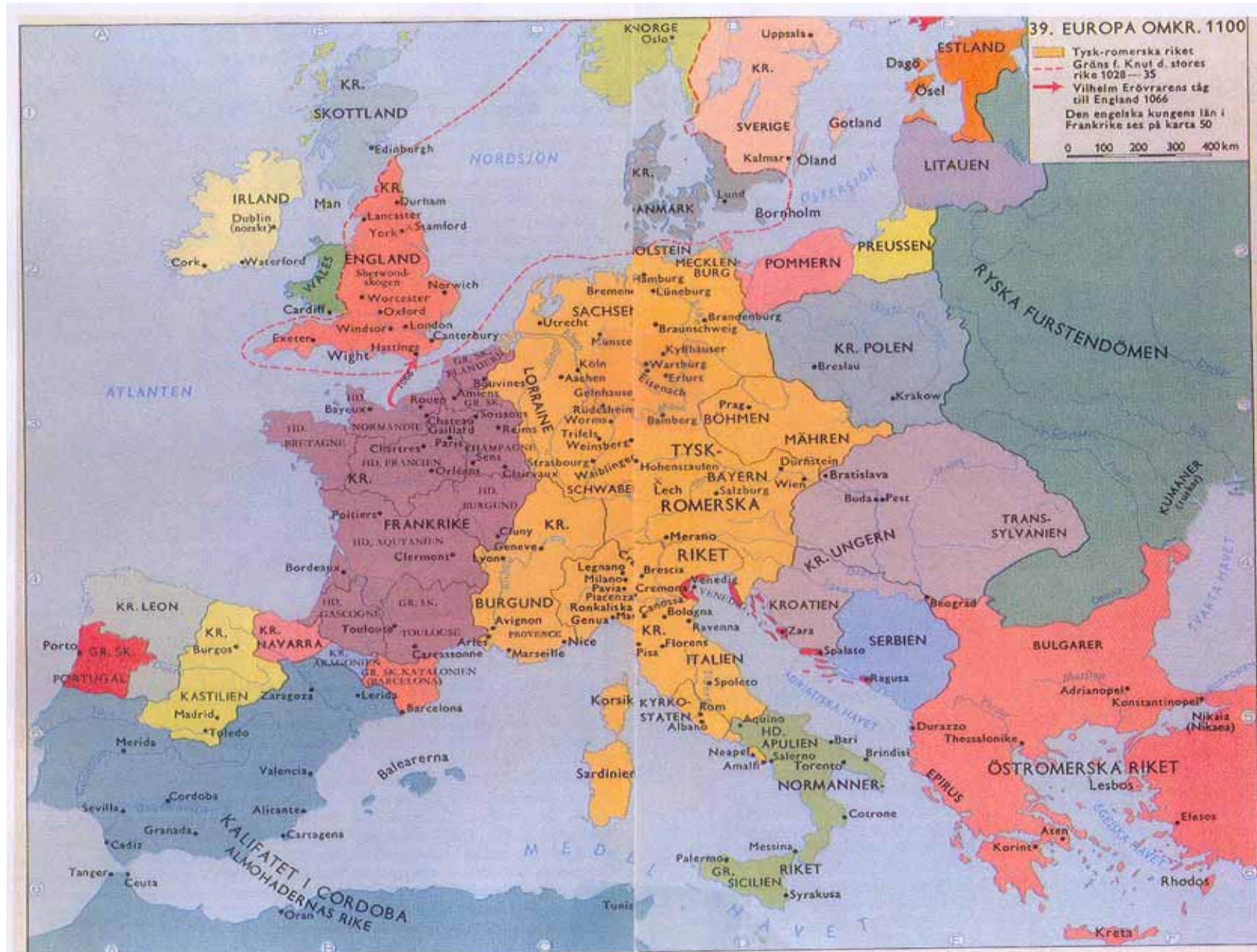
Outremer (franska för "på andra sidan havet") var korsfararnas benämning på de områden i Syrien och Palestina som de behärskade, dvs. kungariket Jerusalem, furstendömet Antiochia och grevskapen Tripoli och Edessa

Här en lista över de böcker och uppslagsverk som föredraget bygger på

- Die Hagia Sophia (turistbok, Revaks förlag)
- Mohamed Omar, Ledtrådar till tempelriddarnas gåta (artikel i UNT 2008-02-07)
- Nationalencyklopedin
- Svensk Uppslagsbok 1933
- Tid och Rum Världshistorisk Atlas
- Populär historia nr 12, 2007
- Helgon och Syndare av Eamon Duffy
- Korståg av Sören Wibeck
- Påvarna av Göran Hägg
- Svitjods undergång av Henrik och Fredrik Lindström
- Tempelriddarna av Piers Paul Read
- A Distant Mirror av Barbara W. Tuchman
- Tyska Orden av William Urban

Som historiker tycker jag att geografikunskaper är lika viktiga som namn och årtal, man måste ju veta var man är och hur långt det är till nästa ställe och jag tar därför med fyra kartor i framställningen.

- Europa omkring år 1100
- De sju (eller åtta korstågen) beroende på hur man räknar
- Tyskaorden
- Korsfararstaterna

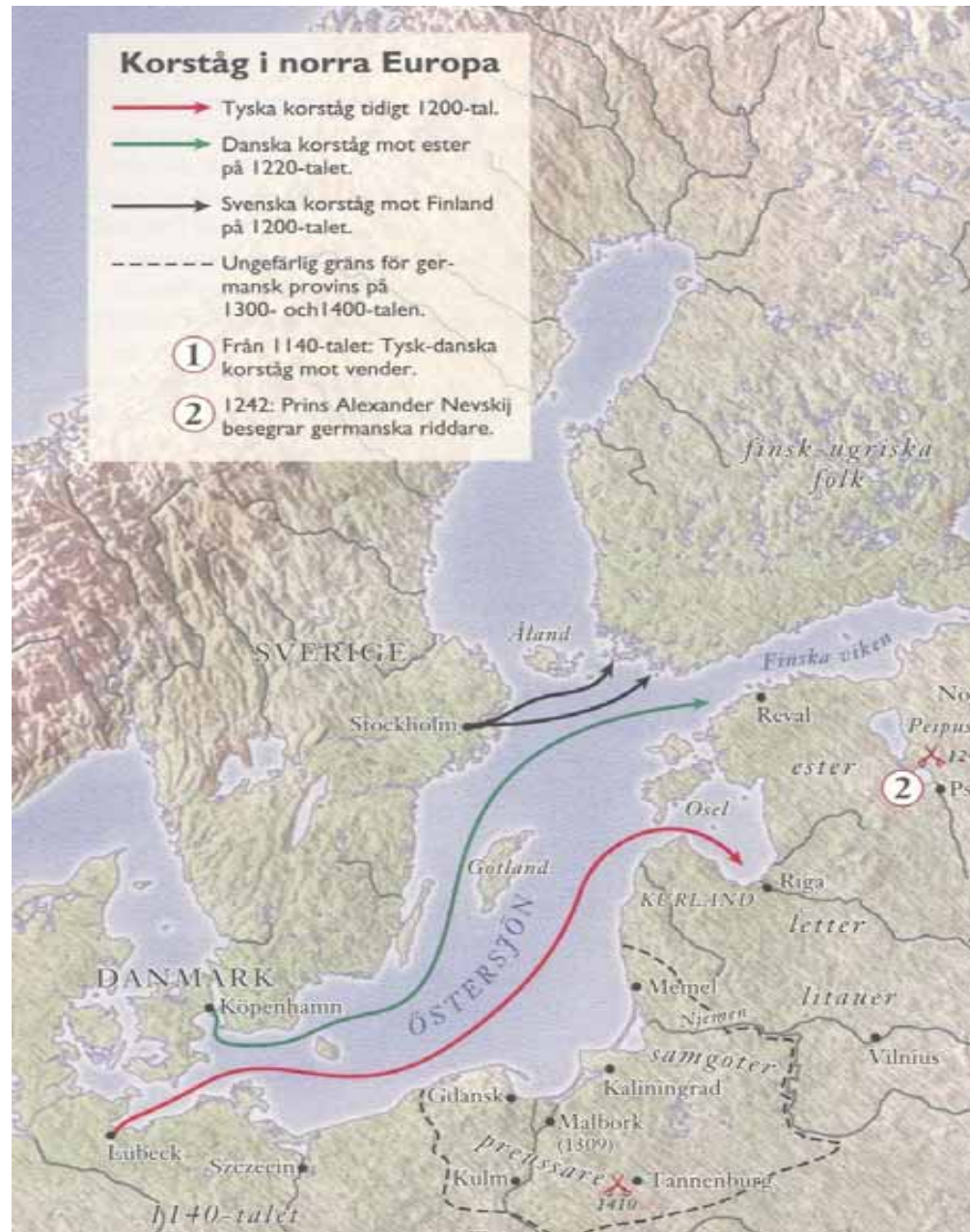
KORSTÅGEN

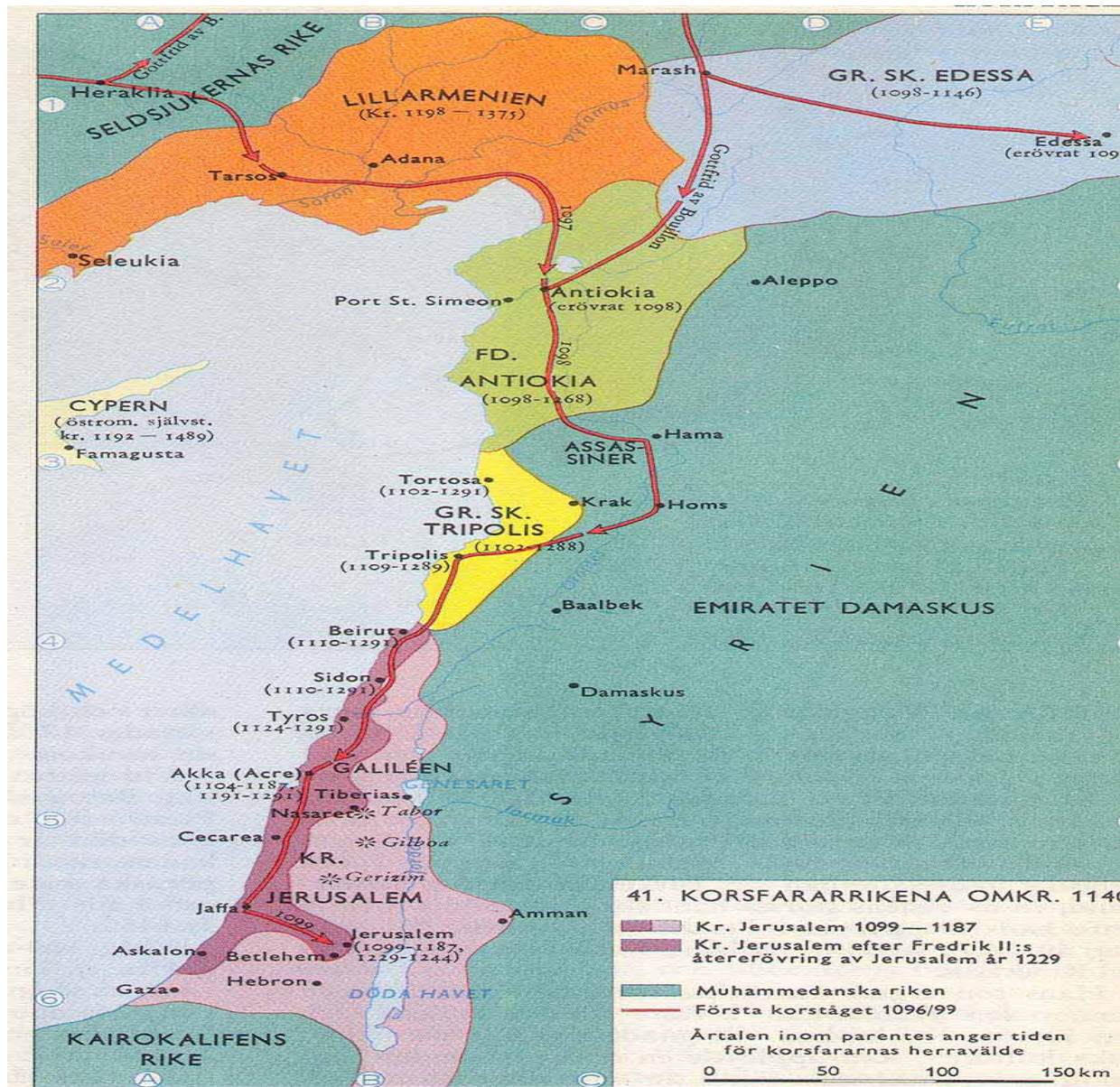

Korståg i norra Europa

Korståg kallar man alltså de krigsföretag, som från Västerlandet riktades mot muhammedanska stater i främre Asien under perioden 1098-1291 för att erövra Palestina, främst Jerusalem, från de islamiska länderna och sedan för att skydda det från att på nytt råka under islams välde. Impulsen utgick från påvedömet. Legitimeringen av korstågen grundade sig på uppfattningen, redan formulerad av Augustinus, att rättfärdiga krig kunde föras genom auktorisering av Gud. Denna idé utvecklades under medeltiden och ledde i folkliga kretsar till tanken på blodshämnd till kristenhetens försvar; flera omfattande judeförföljelser sammanföll med korstågen. På konsiliet i Clermont 1095 beslöts det första korståget under ledning av påven Urban II. Ett år senare började de egentliga korstågshärarna sätta sig i rörelse, sedan de föregåtts av oordnade skaror under ledning av eremiten Peter av Amiens. Hären utgjordes av riddarskaror och leddes av furstar i övervägande grad från Frankrike. Det franska elementets övervikt gav över huvud korstågsrörelsen en bestämt fransk prägel.

Pope Urban II Preaches the First Crusade

Urban II predikar i Clermont

I Populär historia 6/2007 skriver Håkan Strömberg, som är historiker och pedagog vid Göteborgs stadsmuseum om "onda och goda vapen". Distansvapen är onda, svärdet och lansen däremot är goda - adelns och riddarnas vapen. Strömberg påpekar att armborstet antagligen är det enda vapen som fördömts av kyrkan. I ett edikt från 1139 förbjuder påve Innocentius II uttryckligen kristna att använda armborstet mot varandra, men mot de otrogna gick det däremot bra. Det värsta med armborstet var att det användes av fiender som enligt den adliga världsbilden borde vara totalt underlägsna, dvs. hedningar, bönder och knektar. Det var lätt att lära sig att använda och kunde hanteras av vem som helst. Armborstet innebar att en riddare i tionde generationen, tränad i strid sedan barnsben, kunde fällas av en bonde eller knekt med två veckors träning och dö med en armborstpil i bröstet (eller ryggen).

I den första korstågshären märkes ett starkt normandiskt inslag från såväl Normandie som från Syditalien. Av härens ledare kom särskilt Gottfrid av Bouillon, Bohemund av Tarent, Balduin av Flandern och Raymond av Toulouse att spela en betydande roll. Efter uppehåll i Konstantinopel, där förbund slöts med den bysantinske kejsaren, gick hären över till Mindre Asien, erövrade Nicæa åt Bysans, tågade ned till Syrien, erövrade Antiokia och besegrade angripande turkiska sultaner. Förhållandet till det grekiska kejsardömet blev snart spänt och korsfararhären började driva egen politik.

1099 belägrades och erövrades Jerusalem. Palestina och Syrien organiserades som fyra feodalstater under konungens av Jerusalem länsöverhöghet. Under den följande tiden gick en ständig ström av korsfarare och pilgrimer till det landet för att ställa upp i kampen mot de otrogna. Denna utvandring höll på så länge de kristna innehade någon fast punkt i Palestina, och de 8 korståg, som man traditionellt brukar räkna med, är snarast att betrakta som starka tillströmningar till de oavbrutna, ridderliga pilgrims- och korsfärderna. Sådana särskilda kortåg ägde rum efter furstendömet Edessas fall, 1147-48 under ledning av Ludvig VII av Frankrike och Konrad III av Tyskland (det andra korståget) samt, efter Saladins erövring av Jerusalem, 1190-92 under ledning av Fredrik Barbarossa, Rikard I av England och Filip II August av Frankrike (det tredje korståget.). Särskilt det sistnämnda korståget verkade lova mycket, då Västerlandets tre främsta monarker ledde företaget. Kejsar Fredriks död före ankomsten till Palestina försvagade emellertid korsarmén, och en politisk schism mellan konungarna Rikard och Filip August förlamade verksamheten. Återerövringen av Akka gav dock Palestinas kristna en fast stödjepunkt.

Fjärde korståget 1202-1204 under feodal ledning blev av den venetianska politiken riktat mot Bysans och medförde det sk. latinska kejsardömet upprättande. Under 1200-talet riktades korstågen mot Egypten, vars sultaner var de kristnas närmaste rivaler om det heliga landet. 1229 förvärvade kejsar Fredrik II genom fördrag Jerusalem som åter gick förlorat 1244. 1249 och 1270 riktade Ludvig helige av Frankrike angrepp mot Egypten och Tunis, som dock blev i stort ett resultatlösa. I det förra tåget led Ludvig och hans riddarhär nederlag och råkade i fångenskap; i det senare fälttåget fann konungen sin död. Efter Akkas fall 1291 upphörde korstågen.

Korstågsidén hade redan tidigare lett till krigiska företag mot de kristnas motståndare i Spanien och i de baltiska länderna och de fortsatte, även då korstågen i egentlig mening upphört. För Sveriges vidkommande märks de omstridda krigstågen i Finland under 1100-talets slut, till Estland under 1200-talets början, Birger Jarls och Torgils Knutssons erövringar av Tavastland och Karelen samt senare mot de schismatiska ryssarna riktade krigsföretagen under Magnus Eriksson och Kristian I. Korstågsandan satte sin prägel på hela Europa och ledde genom de andliga riddarordnarna till statsbildningar (Tyska ordensstaten) som överlevde korfararstaternas fall i Syrien och Palestina. Ända till medeltidens slut innebar tanken på den heliga gravens återerövring en ideell faktor av betydelse insats i Västerlandets historia.

Korstågens allmänna insats i Västerlandets historia är omstridd och svår att bedöma. Deras kulturspridande betydelse är antagligen överskattad då man inte räknat med den förbindelse med Orienten, som hela medeltiden igenom uppehölls genom fredlig handel. De gav emellertid stöten till de italienska sjörepublikernas uppsving vars köpmän kom i kontakt med arabernas mera utvecklade industriteknik och utvidgade sitt handelsområde med korsfararnas politiska stöd.

Korstågen förberedde därmed jordmånen för Italiens nya kultur. För påvedömets vidkommande ledde korstågsskattema till ett systematiskt utkrävande av påvetionde av Europas prästerskap. Korstågsavlaten ledde till avlatshandel. Korstågen bidrog sålunda till påvedömets utveckling till finansiell världsmakt under den senare medeltiden. Vid sidan av de andliga och materiella impulser, som direkt och indirekt genom korstågen förmedlades till Västerlandet, måste man dock komma ihåg det fjärde korstågets ödesdiga betydelse för det bysantinska riket och den katastrof som Konstantinopels stormning 1204 innebar. En följd av korstågen, fast på ett annat plan, var också att överlevande och återvändande korsfarare ”tog” nya sjukdomar med sig hem, t.ex. spetälska, som visserligen hade funnits förut men som spreds i bl.a. i Tyskland. Elisabeth av Thüringen (som jag berättat om vid ett annat tillfälle) vårdade sådana patienter i Marburg.

Konstantinopel/Istanbul/Bysans

På 470-talet föll romarriket sönder och delades i två hälfter, Västrom respektive Östrom. Västrom försvann ganska snart som politisk enhet, men Östrom (Bysantion/Bysans kom att bestå ända till 1453. då Konstantinopel den 29 maj Efter sju veckors artilleribombardemang intogs av turkiska arméer under ledning av sultanen Mehmet II. Den siste bysantinske kejsaren, Konstantin XI, föll i strid. Under den egentliga bysantinska epoken, som sträcker sig från mitten av 600-talet till Konstantinopels fall 1453, dominerades kejsarlängden av några få dynastier: Herakleios dynasti (610–711), den syriska dynastin (717–802), den amoriska (820–867), den makedoniska (867–1056), den komneniska (1081–1185) och den palaiologiska (1261–1453). På slutet inskränkte sig det forna imperiet till Konstantinopel med omnejd, ett stycke av Peloponnesos med Mistra som centrum samt några smärre öar och befästa kuststäder. Paradoxalt nog upplevde konst, litteratur och vetenskap en blomstring under denna sista tid. De intellektuella kände släktskapen med det antika Grekland och vårdade arvet därifrån. Före Konstantinopels fall flydde de flesta av dem till väst, medan patriarkatet blev kvar och är så än idag..

Bysans omkr
år 600 e. Kr.

Kejsarinnan Zoë 978-1050. Hon tillhörde den makedoniska dynastin

(detalj ur Mosaik i Hagia Sofia)

Den stora schismen 1054 var den händelse som permanent separerade den östliga ortodoxin från den västliga katolicismen. De två kyrkoorganisationerna söndrades doktrinärt, teologiskt, språkligt, politiskt och geografiskt. Trots allt tätare ekumeniska kontakter under 1900-talet kvarstår den fullständiga brytningen dem emellan.

I det romerska riket flyttade kejsaren och den politiska makten från Rom till Konstantinopel något som medförde förändringar även i det andliga klimatet i riket. Traditionen hade ditintills bjudit att kejsaren skulle ha auktoritet i såväl världsliga som andliga frågor. De som starkast höll fast vid denna princip kom att befinna sig på den ortodoxa sidan i konflikten, medan de som höll fast vid biskopen av Rom (påven), vilken hela tiden varit den främste kyrkliga potentaten kom att befinna sig på den katolska sidan i konflikten

Barnkorstågen

Ibland kan man stöta på ordet barnkorstågen. Vad det egentligen var vet man väldigt lite om, men det verkar handla om minst två separata religiösa rörelser i Frankrike och Tyskland 1212, kring vilka en rad legender sedan har uppstått. Ett tåg av tyska barn skall ha begivit sig mot det heliga landet men upplöstes i Italien. Ett fåtal barn sägs ha återvänt hem, några fortsatt och en del sålts som slavar. En fransk herdepojke skall ha samlat ett annat stort följe, som dock upplöstes av den franske kungen. I modern forskning har man dock kunnat visa att de flesta deltagarna i dessa tåg inte var barn utan tillhörde landsbygdens marginella och rotlösa grupper. De omfattade ett fattigdomsideal och ville befria korstågsrörelsen från de materiella intressen som dominerade bland furstar och adel. Barnkorstågen hade drag av social proteströrelse.

Riddarordnarna

Riddare/Krigande munkar

- Tempelherreorden
- Johanniterorden/Malteserorden
- Tyska orden

Tempelherreorden

(Kristi och Salomos tempels fattiga riddare), 1119–1312. grundades för att skydda pilgrimer på väg till Jerusalem från banditöverfall; namnet syftar på det ursprungliga högkvarter i en del av palatset i Jerusalem, där tidigare det judiska templet hade varit beläget. Under 1100- och 1200-talen utvecklades Tempelriddarna till en av korsfararrikens främsta militära stöttepelare. Dess ordensregel skrevs av Bernhard av Clairvaux. T. fick med tiden egendomar i stora delar av Europa, särskilt i Frankrike, som de flesta ordensriddarna kom från. De höll också på med en inkomstbringande verksamhet som penningutlånare. Efter Acres (Akkos) fall 1291 var Cypern T:s högkvarter.

Den franske kungen Filip IV (Filip den sköne) anklagade 1307 orden för kätteri, avgudadyrkan (dyrkan av ett beläte som kallades Baphomet namnet är gammalfranska för Muhammed), homosexualitet, m.m.) för att kunna konfiskera ordens egendomar. Många kunde också arabiska och sägs ha ropat "Ya Allah" på arabiska (o Gud) Rättegångarna som följde i Frankrike och vissa andra länder vilade i stor utsträckning på tortyr och räknas som ett av historiens mest kända justitiemord. År 1312 upplöstes orden, och den siste stormästaren, Jacques de Molay, brändes två år senare på bål som återfallen kättare. Enligt en populär legend skall han i sin dödsstund ha förbannat kungen och påven. Den franska monarkins olyckor under 1300-talet sattes i samband med de Molays död.

Johanniterorden

grundades ca 1080 i Jerusalem, där ett sjukhus och härbärke för pilgrimer redan fanns nära den heliga graven. Skyddspatron var Johannes Döparen. Ordens syfte var först humanitärt, men sedan Jerusalem erövrats och kungariket Jerusalem upprättats 1099 fick den även militära uppgifter, som skydd åt ordens sjukhus, eskort av pilgrimer och väpnad kamp i korsriddarnas led. År 1113 fastställdes Johanniternas :s rättsliga status genom ett dekret av påven Paschalis II.

Medlemmarna var både riddare och munkar. På mantlarna hade man ett kors med fyra armar. Varje arm hade två spetsar och de åtta spetsarna symboliserade de åtta riddardygdena och de åtta saligprisningarna i Jesu bergspredikan.. Sedan korsriddarna lämnat Palestina 1291 residerade Johanniterna. med suverän besittningsrätt på Cypern (1291–1309), på Rhodos (1309–1522) och på Malta (1530–1798). Och var en maktfaktor i medelhavsområdet, men efter förlusten av Malta kom den humanitära sidan fram igen

Tyska orden

grundades av köpmän från Bremen och Lübeck under belägringen av Acre (nuv. Akko) 1189–90. Dess funktion var ursprungligen sjukvårdande, men från 1198 var T. en militär orden, vars medlemmar bar svart kors på vit klädnad. Fram till sitt fall 1291 var Acre ordens högkvarter, men redan i början av 1200-talet flyttades verksamheten till Östeuropa. Från 1211 kontrollerade Tyska orden stora delar av Transsylvanien på uppdrag av Andreas II av Ungern (regerade 1205–35), som önskade hjälp mot kumanerna, men ordens allt större självständighet ledde till att kungen utvisade dem 1225, varefter verksamheten flyttades till Polen, där en hertig önskade hjälp mot de ännu hedniska preussarna. Kriget mot dessa ledde till att Tyska orden från 1231 erövrade ett eget rike i Preussen.. Så småningom blev det allt svårare att hålla ihop ordensstaten och den föll sönder och upplöstes slutligen 1809, men Tyska orden återupprättades 1834 i Wien som en kyrklig orden med verksamhet inom sjukvård och välgörenhet. (Inom parentes vill jag jag gärna nämna att en av Tyska ordens högmästare = högste företrädare var kurfursten Fredrik av Sachsen, Martin Luthers beskyddare).

Det går inte att berätta om korstågen och Levanten utan att nämna assassinerna som var korsfararnas namn på de hängivna och militanta anhängarna av nizari-ismailiya, en extrem shiitisk sekt. Deras förste ledare, Hasan ibn Sabbah, inrättade 1090 sitt huvudkvarter i fästningen Alamut, "Örnredet", i Elbruzbergen. Assassinernas verksamhet upphörde i stort sett 1256, då Alamut förstördes. – Benämningen assassiner kommer av arabiskans . hashshashin, eg. 'haschbrukare', ett syriskt öknamn på sekten. I t.ex. franska och engelska har assassin fått betydelsen 'mördare' p.g.a. att sektmedlemmarna använde lönnmord som ett medel att nå sina mål. Man kan komma att tänka på dagens självmordsbombare. En ättling till assasinernas ledare fick på 1840-talet genom giftermål med dottern till Shahen av Iran, hederstiteln Aga Khan. Han styrde provinsen Kerman, men efter en misslyckad revolt tvingades han fly till Indien. Nizari-ismailiterna har sedan dess stått under ledning av en rad Bombaybaserade imamer, kända som Aga Khan.

Vad hände här i Sverige på 1000-, 1100-och 1200-talen?

Henrik och Fredrik Lindströms utmärkta bok (kom ut 2006) "Svitjods undergång" handlar om dessa tre relativt okända århundraden av vår historia – det är helt enkelt ont om skriftligt källmaterial. Jag rekommenderar den till läsning. Huvuddragen av det som händer är kristnandet och riksbyggnaden. Genom kristendomen fick vi en harmonisk plats i den tidens europeiska gemenskap – en ökad kulturell kontakt med omvärlden. Genom riksbyggnaden tog kungamakten starkare kontroll över Svitjod och kunde börja omvandla det inifrån. Framväxten av städer betydde mycket. Med Stockholm fick man ett bestående brofäste till kontinenten

Hur ser man på korstågen i Västerlandet och i Levanten, bland kristna och muslimer - I nutid och i dåtid?

Det finns ett fysiskt arv från korsfarartiden, ett antal borgar och citadell. Den mest kända är antagligen Krak des Chevaliers som ligger 20 mil norr om Damaskus, men det finns också ett mentalt arv, som komplicerar relationerna mellan den islamska världen och väst. Judarna beskrivs ofta i arabisk litteratur som moderna korsfarare. Enligt detta synsätt kommer judarna att fördrivas från Palestina, precis som korsfararna fördrevs i slutet av 1200-talet. Mannen som symboliserar utdrivandet är sultanen Saladin. Det tog 90 år för muslimerna att under hans ledning besegra korsfararstaterna. Staten Israel har funnits i 60 år. Efter kriget i Kuwait 1991 stannade amerikanska trupper kvar i Saudiarabien, islams ursprungsland med de heliga platserna Mekka och Medina, vilket Usama bin Ladin tolkar i korstågskategorier: " Den arabiska halvön har aldrig - sedan Allah gjorde den platt och skapade öknen som han omgärdade med hav - anstormats av krafter som dessa korsfarararméer. I civilisationernas krig är målet för vår nation att enas i striden mot kristna korsfarare. Detta är ett krig som återupprepas. Det ursprungliga korståget förde Rikard Lejonhjärta från Storbritannien, Ludvig från Frankrike och Fredrik Barbarossa från Tyskland till arabisk mark. Idag har korsfararländerna rusat till så fort som Bush reste korset. De accepterade korsets regler."..

Det var alltså Johannes Paulus II företrädare Urban II (ca 1035-1099) som initierade korstågen, och det har varit en belastning för kyrkan ända in i vår tid. Det blev en stor nyhet i världens medier när Johannes Paulus II våren 2000 inför sin historiska pilgrimsresa till Heliga landet bad om förlåtelse för alla synder som den romersk-katolska kyrkan gjort i religionens namn under 2000 år. Vatikanen kallade handlingen "Minne och försoning: kyrkan och historiens fel". Påven ville under kyrkans jubelår 2000 rena kyrkans minne. I litanian nämndes övergrepp mot judar, muslimer, kvinnor och etniska grupper; korstågen och inkquisitionen nämndes särskilt och beskrivs i Vatikanens dokument som historiska misstag.

Den första arabiska historien om korstågen publicerades 1899 av den egyptiske historikern Sayed Ali al-Hariri. Han skrev att den osmanske sultanen Abdul Hamid II (sultan 1876-1909) klagade över att europeerna hade erövrat delar av hans territorium och planerade att ta ännu mer. Europa bedrev ett nytt korståg mot islam. Genom att använda begreppet korståg knöt han an till en pågående europeisk debatt, Den judiska invandringen till Palestina började i slutet av 1800-talet. Mellanöstern var då en del av det osmanska riket. Fram till början av 1900-talet invandrade omkring 50 000 till Palestina, där de odlade upp mark och byggde jordbrukssamhällen. Under 1800-talet höll också Osmanska riket på att falla samman efter 500 år som mäktigt imperium (det upphörde formellt 1922) och missnöjda osmanska intellektuella klagade över Europas förakt för araber och islam. De insåg att Europa hade passerat Mellanöstern materiellt, vetenskapligt och diplomatiskt, men varken de arabiska eller turkiska historikerna nämnde egentligen korstågen, men de kom bättre ihåg mongolernas invasion 1258 då kalifen i Bagdad och hans släkt dödades.

Arabnationalismen, eller panarabismen, är sekulär till sin karaktär; det är folket och språket och geografin som håller araberna samman. På 1970-talet utmanades den även av en mer religiös kraft, panislamismen, som betonar enheten mellan alla muslimer. Islamisterna fördömer nationalisterna men har tagit till sig deras syn på korstågen. De hävdar att begreppet korståg kan användas på vilken fientlighet mot islam som helst från kristna, sionister och marxister, också strävan efter ekonomisk eller politisk hegemoni. I själva verket är "internationell sionism" och "internationell kommunism" imperialistiska ideologier som används för att maskera "korstågsmentaliteten".

Arvet från korstågshistorien, kolonialismen, missionen och Versaillesfreden 1919 efter första världskriget har tagits upp av arabiska politiska ledare, historiker, journalister och polemiker, som har skapat en benämning på europeisk och amerikansk närvaro i Mellanöstern som ännu ett korståg.

Här i Väst betraktades korstågen redan från början från olika utgångspunkter, och så har det fortsatt genom historien. Inte heller idag råder enighet. Först har vi primärkällorna som skrevs under korstågstiden. De är många och har olika perspektiv. Ett exempel är Anna Komnena, dotter till den bysantinske kejsaren Alexios I Komnenos (regerade 1081-1118), som skrev en krönika över sin far kallad Alexiad. Hon hade daglig kontakt med de ledande personerna i imperiet, och hon berättar livligt om de "frankiska barbarerna" som korsfararna kallades av bysantinerna. Hon skriver att hennes far misstrodde alla korsfarare och gav sina bågskyttar rådet att skjuta mot deras hästar, eftersom riddarna hade så kraftiga rustningar att de närmast var osårbara. Sättet att tolka korstågen i väst kan delas in i tre perioder:

* Den första och längsta börjar 1095 och varar fram till slutet av 1500-talet.

Islam utgör under denna tid ett konstant hot mot Västeuropa; försvaret av kristendomen är livsviktigt. Korstågen rättfärdigas.

* Den andra perioden täcker 1600-talet och 1700-talet; korstågen betraktas nu i förfluten tid. Historien färgas av religiösa eller rationalistiska värderingar.

* Den tredje perioden inleds i början av 1800-talet och sträcker sig fram till vår tid. Korstågen är nu föremål för allvarliga och lärda, fast inte alltid opartiska betraktelser. Till en början värderas korstågen positivt, men under 1900-talet ökar kritiken och splittringen växer mellan de akademiska forskarnas uppfattningar och den folkliga synen. Den engelske historikern Steven Runciman sammanfattar i den klassiska *History of the Crusades* (1951) korstågen som "en tragisk och destruktiv episod", och "det heliga kriget var inget annat än en enda lång handling av intolerans i Guds namn, som är en synd mot den helige Ande". Men många moderna forskare förkastar denna uppfattning. Istället betonar de korstågens defensiva karaktär; det var så de uppfattades av samtida.

Medeltidens människor var helt övertygade om att kristendomen var hotad av muslimska fiender. Muslimerna hade redan erövrat stora delar av den traditionellt kristna världen: Heliga landet, Mindre Asien (Turkiet), Nordafrika och mer än halva Spanien, och de hotade att också ta resten. Intressant nog ligger Clermont, där det första korståget utropades, inte mer än omkring 25 mil från Poitiers, den plats där islams frammarsch i Europa stoppades 732. Slaget vid Poitiers har ansetts som ett av de betydelsefullaste i Europas historia. Frankerna besegrade då under Karl Martells ledning araberna som trängde fram från Iberiska halvön under emiren Abdul ar-Rahman, som för övrigt stupade i slaget. Segern har framställts som en historisk vattendelare, men den arabiska framryckningen upphörde förmodligen främst på grund av inre splittring. Även om mer än tre hundra år hade passerat sedan detta slag så var människorna medvetna om islams potential som erövrare. Nästan alla historiker och krönikörer betraktade det första korståget som ett svar på det muslimska hotet mot kristna platser och de kristna i öst. De hade skilda utgångspunkter men var i grunden samstämmiga. Kyrkomannen och historikern Vilhelm av Tyros (1130-1185) skrev som latinsk kristen (romersk katolik), född och uppvuxen i öst, om korsfararstaten Jerusalem i Chronicon (krönika). Han ville skriva den "som ett evigt minne av Kristi trogna", om hur Gud "önskade befria sitt folk från det långa förtrycket". I Europa gick historieskrivningen nu in i en tredje period. Under inflytande av romantik och nationalism under senare hälften av 1800-talet uppstod en positivare attityd. Detta kan vi se inom konsten, musiken och litteraturen. En av de främsta författarna var sir Walter Scott, som skrev flera romaner om korstågen. Vem minns inte hjälten Ivanhoe och antihjälten tempelherren Brian de Bois-Guilbert som deltog i tredje korståget under Rikard Lejonhjärta? I Norge producerade författaren och nobelpristagaren Bjørnstjerne Bjørnson 1872 en opera om den norske kungen Sigurd Jorsalafarare (Jerusalemfarare), som reste på korståg 1107 och återkom 1111; musiken komponerades av Edvard Grieg.

Olika uppfattningar bland historikerna

Bland historikerna finns två synsätt på korstågen:

Traditionalisterna menar att ett riktigt korståg måste gå österut, antingen för att hjälpa de kristna eller för att befria Jerusalem och den heliga gravens kyrka. Korstågen slutade i och med att korsfararstaten föll i Palestina 1291.

Pluralisterna menar att återerövringen av Spanien, de nordiska korstågen mot Baltikum, korstågen mot de kätterska albigenserna i södra Frankrike 1209, kriget mot påvens politiska opponenter, expeditionerna mot de osmanska turkarna på 1400-talet och den spanska armadan mot det protestantiska England 1588 också skall betraktas betraktas som korståg.